

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ภาษาไทยนอกจากจะเป็นภาษาประจำชาติ อันถือเป็นเอกลักษณ์สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งแล้วภาษาไทยยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่ายิ่งของชาติไทยอีกด้วย คนไทยทุกคนจึงจำเป็นต้องรู้จักใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเพื่อเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังต้องดูแลเอาใจใส่และพัฒนาภาษาไทยให้ดำรงอยู่คู่กับความเป็นเอกราชของชาติไทยตลอดไป ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้และความสำคัญของภาษาไทยไว้ในหมวดต่างๆ โดยเฉพาะหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาได้ผลผลิตว่า นักเรียนต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จึงจำเป็นต้องฝึกฝนทักษะพื้นฐานให้สัมพันธ์กันทั้งทักษะการฟัง การดู การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการฟังซึ่งถือเป็นทักษะภาษาที่สำคัญมาก โดยเป็นจุดเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดปัญหาและเป็นปัจจัยสำคัญในการถ่ายทอดความรู้จากผู้ส่งสารถึงผู้รับสาร นอกเหนือจากนั้นการฟังก็ยังเป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการพูด การอ่าน และการเขียนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยปัจจุบันที่เป็นยุคข้อมูลข่าวสารนักเรียนต้องใช้ทักษะการฟังมากขึ้น ทั้งจากบุคคลโดยตรงและจากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ แถบบันทึกเสียงและคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

แม้ว่าทักษะการฟังจะเป็นทักษะที่สำคัญแต่โดยทั่วไปนักเรียนยังขาดทักษะในการฟัง จึงทำให้เกิดปัญหาต่อการฟังในชีวิตประจำวัน คือ ฟังไม่เป็น ฟังแล้วไม่เข้าใจ ฟังแล้วจับใจความไม่ได้ ซึ่งก็มีผลกระทบต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจสอนและการฝึกทักษะการฟัง ดังที่ Kalivoda (1980, p.2) ได้แสดงความเห็นว่า ทักษะการฟังเป็นทักษะที่ได้รับความสนใจน้อยที่สุดในบรรดาทักษะทางภาษาทั้งสี่ทักษะ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะคนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าทุกคนมีความสามารถในการฟังมาตั้งแต่เกิด จึงไม่จำเป็นต้องฝึกฝนมากนักหรืออาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาที่จะเตรียมการสอนทักษะการฟังซึ่งต้องใช้กระบวนการเรียนการสอน สื่อการสอน เนื้อหา การวัดผลประเมินผลที่ซับซ้อน อีกทั้งยังเกรงว่าจะมีเวลาสอนได้ไม่ครบตามสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร อันเป็นเหตุให้นักเรียนมี

โอกาสน้อยที่จะได้รับการฝึกทักษะการฟังที่จำเป็น ดังที่ ปิยฉัตร ศรีนาค (2540, หน้า 2) กล่าวว่า ทักษะในการฟังที่จำเป็นที่นักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝน คือ การฟังจับใจความ จึงทำให้ทักษะการฟังจับใจความของนักเรียนไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการสอนทักษะการฟังขั้นพื้นฐาน คือ การฟังเพื่อจับใจความสำคัญให้ได้ นั้น เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนควรจะทำให้ความสนใจและเล็งเห็นความสำคัญ แก่ไขปัญหาที่เกิดจากนักเรียนไม่ค่อยเก่งเรื่องการฟัง ถ้าครูสอนโดยใช้การอธิบายเพียงอย่างเดียว เด็กจะมีปัญหาเพราะฟังแล้วจับใจความสำคัญไม่ได้ สอดคล้องกับสมพร จารุณ (2538, หน้า 135) กล่าวว่า นักเรียนโดยทั่วไปจะฟังไม่เป็น ไม่สามารถทำความเข้าใจเรื่องที่ฟังได้ ไม่มีความอดทนในการฟัง และขาดวิจารณญาณในการฟัง

ปัญหาที่นักเรียนฟังไม่เป็น ไม่สามารถทำความเข้าใจเรื่องที่ฟัง และจับใจความสำคัญไม่ได้ นั้นพอสรุปได้ดังนี้ ประการแรกเกิดจากครูผู้สอนละเลยไม่ใส่ใจ มองไม่เห็นความสำคัญของทักษะการฟังเท่าที่ควร ไปเน้นทักษะอื่นมากกว่าเพราะคิดว่านักเรียนฟังได้แล้วโดยไม่ต้องสอน มองข้ามขั้นตอนของการฝึกให้นักเรียนฟังเป็น ดังที่ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และประภาศรี สีหอำไพ (2520, หน้า 13) กล่าวว่า การศึกษาในชั้นเรียน เราเขียนมากกว่าอ่าน ฝึกอ่านมากกว่าพูด และสิ่งที่ถูกละเลยในการฝึกก็คือการฟัง และ Blankenship (1982, p. 41) ให้ความเห็นว่าในการสอนของครูนั้นมีครูถึงร้อยละ 71 ที่ละเลยการสอนฟัง ครูร้อยละ 29 เท่านั้นที่สอนการฟังให้นักเรียน ดังนั้นจึงทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะฝึกฝนและเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สอง เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวนักเรียน คือ นักเรียนไม่สนใจ ไม่ชอบ ไม่มีสมาธิ มองไม่เห็นความสำคัญของการฟัง ซึ่งปัญหาในข้อนี้อาจเกี่ยวโยงมาจากปัญหาข้อแรก คือ ตัวครูไม่สนใจ จึงขาดเทคนิคการสอนที่จะทำให้ให้นักเรียนสนใจและสนุกสนานในการฟัง หรืออาจเกิดจากสาเหตุประการที่สาม คือ ปัญหาที่เกิดจากองค์ประกอบและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น เนื้อหาที่ฟังยากหรือง่ายจนเกินไป นักเรียนในชั้นเรียนมีจำนวนมากทำให้ครูผู้สอนดูแลได้ไม่ทั่วถึง ทำให้บางคนไม่มีส่วนร่วมในการฟัง ขาดคำอธิบายแบบฝึกที่ดีที่จะเป็นแรงจูงใจกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้นที่จะเรียน วิธีการสอนแบบเก่าๆ โดยครูอ่านให้ฟังและให้นักเรียนตอบคำถาม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่สนใจเรียน ส่งผลให้ประสบความล้มเหลวในการฟังขั้นพื้นฐาน คือ การฟังจับใจความสำคัญ

จากปัญหาในเรื่องการฟังทั้งสามประการดังกล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่านักเรียนยังฟังจับใจความสำคัญไม่ได้เพราะไม่ได้รับการฝึกฝนเท่าที่ควรนั้น ทำให้ผู้ศึกษามีแนวความคิดว่าควรฝึกฝนทักษะการฟังจับใจความให้นักเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นักเรียนมีทักษะการฟังเพิ่มขึ้น แต่ในเรื่องของการฟังนั้นนักเรียนแต่ละคนอาจจะมีโอกาสในการฟังที่ต่างกันและไม่เท่ากัน ดังนั้นถ้าหากได้จัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการฟังให้กับนักเรียนได้

อย่างหลากหลายแล้ว ก็น่าจะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการฟังขึ้นมาได้ โดยสิ่งที่ผู้ศึกษา เห็นว่าน่าจะให้โอกาสในการฟังแก่นักเรียนได้อย่างหลากหลาย ก็คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ทั้งนี้เพราะบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เป็นรายบุคคลตามความพร้อมของแต่ละบุคคล และยังสามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝน เรียนรู้ซ้ำแล้วซ้ำอีกก็ครั้งก็ได้ตามความต้องการของตนเอง รวมถึงมีการให้ข้อมูลป้อนกลับโดยทันที ซึ่งการให้ข้อมูลป้อนกลับของบทเรียนฯ จะช่วยให้นักเรียน เข้าใจในบทเรียนได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อการเรียนรายบุคคลที่มีศักยภาพสูง ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะคอมพิวเตอร์มีข้อได้เปรียบ สื่อการสอนอื่นๆ หลายประการคือ สามารถเสนอเนื้อหาได้รวดเร็ว มีความสมบูรณ์ในการเสนอ บทเรียนในรูปแบบมัลติมีเดีย สามารถเก็บข้อมูลได้มาก มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนมีการโต้ตอบ ระหว่างบทเรียนกับนักเรียน สามารถบันทึกผลการเรียนและประเมินผลการเรียนได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้แล้วบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนยังสามารถเสนอสิ่งเราได้หลายรูปแบบ เช่น อาจเสนอเป็นข้อความ โดยเสนอทีละข้อความ ซึ่งอาจมาจากทิศทางต่างกันในจอเดียวกัน กราฟิก การ์ตูน รูปภาพสี เสียง หรือผสมผสานกันกับภาพเคลื่อนไหว สิ่งเหล่านี้สามารถสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจในการเรียน เกิดความพึงพอใจที่ศึกษาด้วยความเต็มใจ

ดังนั้นคอมพิวเตอร์จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถสนองความต้องการหรือช่วยแก้ปัญหา ดังกล่าวได้ เนื่องจากวิธีการผลิตสื่อการสอนด้วยคอมพิวเตอร์นั้นต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์ ปัญหา ศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นอย่างดี อีกทั้งเทคนิค หรือสีสรรที่ใช้นำเสนอก็สามารถทำได้หลายรูปแบบกว่าการสอนด้วยตัวครูอธิบาย นอกจากนี้ยังสามารถควบคุมปรับปรุงและแก้ไขเพื่อให้ผลผลิตออกมาในระดับที่น่าพอใจได้ด้วย ยิ่งกว่านี้ยังสามารถนำผลการประเมิน ผลการใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปปรับปรุงเพื่อผลิตสื่อครั้งต่อไปให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นได้อีกด้วย (ถนอมพร เลาหจรัสแสง, 2541, หน้า 44) จากข้อดี ศักยภาพของ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนและจากงานวิจัยที่มีผู้ศึกษา พบว่า การเรียนการสอนด้วยคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกมากกว่าการเรียนการสอนตามปกติ และสามารถฝึกทักษะ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนได้เป็นอย่างดี (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, 2547, หน้า 3) ทั้งนี้เพราะคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถนำเอาภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ความเหมาะสม ของการใช้ภาษาเฉพาะด้าน รวมทั้งให้สถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย เสียง สำเนียง หัวข้อต่างๆ และเทคนิคในการนำเสนอตามสภาพความเป็นจริงต่างๆ เข้าสู่ชั้นเรียนได้ ซึ่งจากคุณสมบัติต่างๆ นี้ ผู้สอนไม่สามารถจัดหรือสร้างให้เกิดขึ้นในห้องเรียนได้ ทั้งนี้เพราะในการสอนทักษะการฟัง นักเรียนจำเป็นต้องเห็นภาพ และได้ยินเสียงไปพร้อมๆ กัน จึงจะช่วยให้การฝึกทักษะนี้ง่ายขึ้นและ

ได้ผลมากขึ้น (ศราวุธ ชาชุมวงศ์, 2544, หน้า 2) นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่แสดงว่านักเรียนมีความต้องการที่จะเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยจากผลการสำรวจความต้องการบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, 2541) พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการดู การฟัง การอ่าน การเขียน และหลักการใช้ภาษา ซึ่งจากการสำรวจของผู้ศึกษาเองพบว่า ยังไม่มีบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้สำหรับสอนหรือฝึกทักษะเกี่ยวกับการฟังเลย

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าถ้าได้นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาใช้ในการฝึกทักษะการฟังจับใจความแล้วจะทำให้ให้นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกฝน สามารถฝึกทักษะได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นขั้นตอน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการฟังเพิ่มขึ้น สามารถจับใจความสำคัญได้ ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อใช้ในการฝึกทักษะการฟังจับใจความ สำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้น ซึ่งจากผลของการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาคิดว่าคงจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องของการฝึกทักษะการฟังให้แก่ นักเรียนได้เป็นอย่างดี และคงจะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสำหรับการสอนทักษะการฟังต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อฝึกทักษะการฟังจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หมายถึง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้ฝึกทักษะการฟังจับใจความ ประกอบด้วยแบบฝึกทักษะการฟังจับใจความ ข่าวบรรยายและแบบฝึกทักษะการฟังจับใจความข่าวสนทนา โดยนำเสนอบทเรียนในลักษณะของการฝึกทักษะตามลำดับขั้นตอนในรูปแบบสื่อประสม ซึ่งประกอบไปด้วย วิดีทัศน์ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ข้อความและเสียง มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและบทเรียน มีการทดสอบความเข้าใจในเนื้อหาที่ฝึกในลักษณะของแบบฝึกและมีแบบทดสอบระหว่างฝึกทักษะ ซึ่งนักเรียนจะต้องผ่านเกณฑ์การฝึกทักษะของวัตถุประสงค์แต่ละข้อที่กำหนดไว้

ทักษะการฟังจับใจความ หมายถึง ความสามารถในการสรุปสาระสำคัญ การจับประเด็นสำคัญจากการฟังข่าวบรรยายและข่าวสนทนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังจากใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อฝึกทักษะการฟังจับใจความ

แบบทดสอบหลังการฝึกทักษะ หมายถึง ข้อสอบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ทดสอบความสามารถทางทักษะการฟังจับใจความที่นักเรียนได้รับ หลังจากใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อฝึกทักษะการฟังจับใจความ

ประสิทธิภาพ หมายถึง การทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อฝึกทักษะการฟังจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งได้ทำการประเมินในขั้นตอนสุดท้ายของการออกแบบบทเรียน โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คือ 70/70

70 ตัวแรก หมายถึง นักเรียนทุกคนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์แต่ละข้อที่กำหนด โดยได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 70% ในการทำแบบทดสอบระหว่างฝึกทักษะ

70 ตัวหลัง หมายถึง นักเรียนทุกคนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์แต่ละข้อที่กำหนด โดยได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 70% ในการทำแบบทดสอบหลังการฝึกทักษะ

ประโยชน์ที่ได้รับ

ได้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อฝึกทักษะการฟังจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพ